

Odrednice spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u adolescentskim vezama

Smirčić, Sanda

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:961571>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA**

Sanda Smirčić

**ODREDNICE SPREMNOSTI NA TRAŽENJE I
PRUŽANJE POMOĆI U SLUČAJU NASILJA U
ADOLESCENTSKIM VEZAMA**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA
DIPLOMSKI STUDIJ SOCIJALNOG RADA

Sanda Smirčić

ODREDNICE SPREMNOSTI NA TRAŽENJE I
PRUŽANJE POMOĆI U SLUČAJU NASILJA U
ADOLESCENTSKIM VEZAMA

DIPLOMSKI RAD

Mentorica: dr.sc. Nika Sušac

Zagreb, 2022.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. <i>Spremnost na traženje pomoći</i>	2
1.2. <i>Spremnost na pružanje pomoći</i>	4
1.3. <i>Određnice spremnosti na traženje i pružanje pomoći</i>	5
1.3.1. <i>Samopoštovanje</i>	6
1.3.2. <i>Empatija</i>	7
1.3.3. <i>Percipirana socijalna podrška</i>	9
2. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE	12
3. METODA	13
3.1. <i>Uzorak</i>	13
3.2. <i>Postupak</i>	15
3.3. <i>Mjerni instrumenti</i>	16
3.4. <i>Obrada podataka</i>	18
4. REZULTATI	18
4.1. <i>Deskriptivna statistika ispitanih čimbenika te spremnosti na traženje i pružanje pomoći</i>	18
4.2. <i>Povezanost samopoštovanja i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi</i>	20
4.3. <i>Povezanost empatije i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi</i>	21
4.4. <i>Povezanost percipirane socijalne podrške i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi</i>	21
5. RASPRAVA	22
5.1. <i>Ograničenja provedenog istraživanja</i>	27
5.2. <i>Implikacije provedenog istraživanja</i>	28
6. ZAKLJUČAK	29
POPIS TABLICA	31
LITERATURA	32
PRILOZI	38

Odrednice spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u adolescentskim vezama

Sažetak:

Nasilje u adolescentskim vezama veoma je raširena pojava. Mladi koji dožive nasilje u romantičnoj vezi rijetko ga prijavljuju, ali pokazuju spremnost pružiti pomoć svojim vršnjacima koji ga dožive. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost nekih zaštitnih čimbenika (samopoštovanja, empatije i percipirane socijalne podrške) sa spremnošću na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi. Istraživanje je provedeno na uzorku od 143 učenika drugih i trećih razreda srednje škole, a podaci su prikupljeni anketnim upitnikom. Istraživanjem su utvrđene pozitivne povezanosti spremnosti na pružanje pomoći sa samopoštovanjem, empatijom i percipiranom socijalnom podrškom od strane značajne osobe i prijatelja, dok nema povezanosti sa percipiranom socijalnom podrškom od strane obitelji. Spremnost na traženje pomoći od bliskih osoba povezana je s percipiranom socijalnom podrškom od strane obitelji, dok nema povezanosti sa samopoštovanjem, empatijom i percipiranom podrškom od značajne osobe i prijatelja.

Ključne riječi: nasilje u adolescentskim vezama, spremnost na traženje pomoći, spremnost na pružanje pomoći, samopoštovanje, empatija, percipirana socijalna podrška

Determinants of willingness to seek and provide help in case of adolescent relationship violence

Abstract:

Violence in adolescent relationships is a very widespread phenomenon. Adolescents who experience violence in a romantic relationship rarely report it, but they are willing to help their peers who experience it. The aim of this study was to examine the correlations between some protective factors (self-esteem, empathy and perceived social support) and willingness to seek and provide help in case of relationship violence. The study was conducted with 143 second and third-grade high school students, and data was collected using a questionnaire. Results showed that there is a positive correlation between willingness to provide help and self-esteem, empathy and perceived social support from significant other and friends, but not perceived social support from family. Willingness to seek help from close people was correlated with perceived social support from family, but there was no correlation with self-esteem, empathy and perceived social support from significant other and friends.

Key words: violence in adolescent relationships, willingness to seek help, willingness to provide help, self-esteem, empathy, perceived social support

Izjava o izvornosti

Ja, Sanda Smirčić, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Ime i prezime: Sanda Smirčić

Datum: 26.09.2022.

1. UVOD

Adolescencija je razdoblje u kojem se povećava interes za romantičnim vezama, a to je, osim promjenama u pubertetu, potaknuto i očekivanjima i normama okoline. Adolescenti koji ulaze u romantične veze često nisu svjesni kolika je pojavnost nasilja u mladenačkim vezama te ga ne prepoznaju. Nasilje u vezama obuhvaća razna nasilna ponašanja među partnerima, a podrazumijeva fizičko, psihičko/emocionalno i seksualno nasilje (Teten i sur., 2009.). Jaskulska i suradnici (2022.) u svom radu navode još dva oblika nasilja među partnerima, a to su socijalno nasilje, koje kao posljedicu ima izoliranje partnera od obitelji i prijatelja, te uhođenje. Motivi za činjenje nasilja su razni, pa tako, primjerice, Ajduković i Ručević (2009.) navode da je cilj nasilnog ponašanja uspostavljanje moći i kontrole nad drugom osobom. Hodžić (2007.) je istraživanjem ispitao razloge činjenja nasilja u vezi te kao najčešći razlog navodi ljubomoru, a slijede strah od prekida veze, odgovor na provokaciju, nesporazum i loša komunikacija, kontrola partnera, samoobrana, utjecaj bliskih prijatelja, iskazivanje bijesa, utjecaj alkohola/droge te, naposljetku, zastrašivanje partnera.

Nasilje u adolescentskim romantičnim vezama vrlo je raširena pojava, kojoj se do 80-ih godina prošlog stoljeća nije pridavalo mnogo pažnje. Međutim, kako raste broj istraživanja koja ispituju nasilje u mladenačkim vezama, sve se više osvještavaju rizici i posljedice koje ono ostavlja za mladiće i djevojke te se sukladno tome razvija sve više programa za prevenciju nasilja koji se provode u školama (Ajduković i Ručević, 2009.). O raširenosti nasilja među partnerima u mladenačkim vezama govore brojna istraživanja provedena u svijetu i Hrvatskoj. Istraživanje koje su proveli Haynie i suradnici (2013.) u Sjedinjenim Američkim Državama prikazuje da je 35% adolescenata doživjelo nasilje u vezi, dok ih je 31% počinilo nasilje. Istraživanje provedeno u Kini pokazuje nešto manje brojke, odnosno 18% je mladih koji su samo doživjeli nasilje u vezi, 6% ih je samo počinilo nasilje u vezi, dok ih se 21% izjasnilo da su bili i žrtve i počinitelji nasilja (Cheng i sur., 2022.). S druge strane, istraživanje koje su proveli Ajduković i suradnice (2011.) pokazuje značajno veći postotak mladih

koji su počinili ili doživjeli nasilje u vezi, odnosno 93% učenika koji imaju iskustvo veze u posljednjih šest mjeseci je počinilo, a 86% doživjelo neki oblik nasilja u vezi.

Mnoga istraživanja bave se prevalencijom činjenja i doživljavanja raznih vrsta nasilja, pa tako istraživanje provedeno u Kanadi pokazuje da je najviše mladih doživjelo psihičko nasilje (56%), njih 20% doživjelo je seksualno nasilje, dok je fizičko nasilje najmanje zastupljeno, odnosno 16% mladih navodi da ga je doživjelo (Hébert i sur., 2017.). Istraživanje provedeno u SAD-u navodi da je 77% učenika počinilo psihičko nasilje, 32% fizičko nasilje, a 15% seksualno nasilje (Niolon i sur., 2015.). Sukladno tim rezultatima, Valek (2022.) je u svom istraživanju provedenom u Hrvatskoj dobila da je najviše mladih počinilo psihičko nasilje, potom fizičko, a najmanje sudionika se izjasnilo da je počinilo oblike seksualnog nasilja. Istraživanje koje je proveo Hodžić (2007.) pokazuje da je 70% mladih doživjelo nasilje u vezi, od čega je najzastupljenije psihičko/emocionalno nasilje, dok su fizičko i seksualno nasilje manje prisutni. Od oblika psihičkog nasilja, najviše mladih je doživjelo izrazito ljubomorno ponašanje od strane partnera (58%), a 25% sudionika doživjelo je ljubomorne optužbe, emocionalne ucjene i okrivljavanje.

Posljedice doživljenog nasilja su brojne i ozbiljan su rizik za zdravlje i razvoj mladih. Uz brojne utjecaje koje doživljavanje nasilja ima na psihičko i fizičko zdravlje, kod mladih se mogu javiti i razni oblici rizičnih ponašanja, poput zlouporabe alkohola i opijata, fizičke agresije prema vršnjacima ili neodgovornog seksualnog ponašanja (Ajduković i Ručević, 2009.). Zbog svega navedenog važno je osvijestiti mlade o nasilju u vezama i potaknuti ih da potraže pomoć u slučaju da dožive nasilje te da pruže pomoć svojim vršnjacima u slučaju potrebe.

1.1. Spremnost na traženje pomoći

Iako mnogi mladi dožive iskustvo nasilja u vezi, većina to nasilje neće prijaviti nekoj odrasloj osobi. To potvrđuju i rezultati istraživanja koje su proveli Ashley i Foshee (2005.), a koji pokazuju da čak 79% žrtava nasilja u vezi nije tražilo pomoć. Hodžić (2007.) je u svom istraživanju ispitivao najčešće razloge neprijavlivanja nasilja kod

mladih te ih je najviše odgovorilo da imaju strah od osвете (23%) i osjećaj srama (20%). Nakon njih slijedi strah od napuštanja od strane partnera (15%), sumnja u isplativost prijavljivanja nasilja (11%), osjećaj krivnje i odgovornosti za nasilje (9%), negiranje doživljenog nasilja (7%), strah da im se neće vjerovati (7%) te su na posljednjem mjestu neprepoznavanje nasilja (4%) i strah od ispitivanja na policiji i sudu (4%).

Proučavanjem literature na temu traženja pomoći, uglavnom se nailazi na formalne oblike pomoći, odnosno obraćanje institucijama i stručnjacima za pomoć, dok tek manjina autora koristi ovaj pojam i za formalne i za neformalne oblike pomoći, odnosno, pod traženjem pomoći podrazumijevaju i obraćanje obitelji i prijateljima (Barker, 2007.). U rezultatima istraživanja koje su proveli Cho i Huang (2016.) prikazano je da je 23% žrtava nasilja u vezi potražilo pomoć od stručnjaka, dok se 89% žrtava okrenulo neformalnom obliku pomoći. Istraživanje je, također, pokazalo da je vrsta doživljenog nasilja povezana s vrstom pomoći koja se traži, odnosno doživljavanje fizičkog nasilja povezano je s formalnim oblicima pomoći, dok se oni koji su doživjeli psihičko nasilje češće okreću neformalnim oblicima pomoći. Istraživanje koje su proveli Fry i suradnici (2013.) pokazuje da se adolescenti većinom obraćaju svojim prijateljima za pomoć, dok je samo 12% sudionika navelo da se za pomoć obratilo isključivo odrasloj osobi. Istraživanje koje su proveli Ajduković i suradnice (2011.) također potvrđuje da će se mladi prije okrenuti bliskim prijateljima nego odrasloj osobi, odnosno 54% mladih bi se, da dožive nasilje u vezi, prvo obratilo bliskom prijatelju, 35% bi se obratilo bratu/sestri ili rođaku/rođakinji, njih 28% bi se obratilo roditeljima, a samo 25% je onih koji bi tražili pomoć od strane službene osobe ili institucije.

U prikazanim istraživanjima vidljivo je da se većina mladih okreće neformalnim oblicima pomoći, dok je samo nekolicina spremna potražiti pomoć od stručnjaka te Martin i suradnici (2012.) navode da mladi razvijaju strah od gubitka ponosa i osjećaju sram u slučaju traženja pomoći u nekom od formalnih oblika. Ocampo i suradnici (2007.) navode da se mladi trebaju osjećati blisko s osobom kojoj će se povjeriti o doživljenom nasilju te da sa stručnjacima nemaju osjećaj bliskosti i nemaju povjerenja

u njih. No spremnost na traženje pomoći iz formalnih izvora može ovisiti i o vrsti nasilja o kojoj se radi. Tako su Hedge i suradnici (2016.) svojim istraživanjem dobili rezultate koji pokazuju da će se mladi koji su doživjeli fizičko i seksualno nasilje prije okrenuti formalnim oblicima pomoći od onih koji su doživjeli psihičko nasilje. Ovi rezultati mogu se objasniti neprepoznavanjem psihičkog nasilja ili pak umanjivanjem njegovog značenja u odnosu na druge vrste nasilja. Nadalje, više mladih spremno se obratiti prijateljima nego članovima obitelji, a Cho i Huang (2016.) to objašnjavaju na način da mladi osjećaju strah da će ih članovi obitelji osuđivati zbog doživljenog nasilja, posebice ako se radi o rodno uvjetovanom nasilju.

1.2. Spremnost na pružanje pomoći

Pružanje pomoći žrtvama nasilja u vezi smatra se oblikom prosocijalnog ponašanja (Betancourt, 1990.). Ashley i Foshee (2005.) su izdvojili tri oblika pomoći koji odrasle osobe i vršnjaci mogu pružiti žrtvama nasilja u vezi: emocionalnu podršku, savjet i pomaganje žrtvi da se nosi s nasiljem ili ga izbjegne. Istraživanja su pokazala da su odrasli spremni pružiti sva tri oblika pomoći (Beeble i sur., 2008., prema Fry i sur., 2013.), dok se adolescenti uglavnom zadržavaju na emocionalnoj podršci i savjetovanju žrtvi da napusti partnera (Ocampo i sur., 2007.). Smatra se da je to zbog mlade životne dobi adolescenata, nedostatka iskustva, ograničenih financijskih resursa i slabog poznavanja opcija koje su dostupne žrtvama nasilja u vezi (Gallopini i Leigh, 2009., prema Fry i sur., 2013.).

Istraživanje koje su proveli Fry i suradnici (2013.) pokazuje razne načine na koje adolescenti reagiraju na nasilje u vezi svojih prijatelja, a među njima su najčešći razgovaranje o nasilju s prijateljem, davanje savjeta, savjetovanje da napusti partnera i savjetovanje da se obrati odrasloj osobi. U manjem postotku se savjetuje prijatelja da nazove liniju za prijavu nasilja ili pak mladi sami nazovu liniju da prijave u ime prijatelja. Istraživanje koje su proveli Ocampo i suradnici (2007.) pokazuje da bi najmanje adolescenata ignoriralo nasilnu situaciju koja se događa pred njima (12% mladića i 7% djevojaka), odnosno većina bi na neki način reagirala. Najviše adolescenata bi na nasilnu situaciju reagiralo da nakon situacije razgovaraju sa žrtvom

(58% mladića i 64% djevojaka), a 49% mladića i djevojaka navodi da bi pokušali prekinuti situaciju. Sljedeća najčešća reakcija bila bi razgovor s počiniteljem nasilja nakon situacije (49% mladića i 43% djevojaka), potom slijedi razgovor s počiniteljem u toku vršenja nasilja (39% mladića i 38% djevojaka), dok bi najmanje sudionika na viđenu situaciju reagiralo na način da razgovaraju o njoj s nekim drugim (27% mladića i 38% djevojaka). Istraživanje koje su proveli Ruiz i suradnice (2010.) daje slične rezultate prethodno prikazanom istraživanju, odnosno većina sudionika bi na nasilnu situaciju reagirala na način da je pokuša zaustaviti, dok bi manjina sudionika bila pasivna. Kao razloge pasivnosti navode opravdavanje počinjenog nasilja i strah od počinitelja. Istraživanje provedeno u Hrvatskoj pokazuje da adolescenti iskazuju veliku spremnost na pružanje pomoći prijatelju koji doživljava nasilje u vezi, s tim da djevojke iskazuju veću spremnost na pružanje pomoći nego mladići (Ajduković i sur., 2011.).

Iz uvodnog dijela vidljivo je da je raširenost nasilja u mladenačkim vezama velika te je omogućen uvid u konstrukte spremnosti traženja i pružanja pomoći u slučaju takvog nasilja. Međutim, važno je naglasiti da se ovim istraživanjem ispituje spremnost na traženje i pružanje pomoći, a ne samo djelovanje te je realno očekivati da se hipotetska spremnost na djelovanje i stvarno djelovanje ne bi nužno podudarali. U daljnjem tekstu navode se neki čimbenici koji bi potencijalno mogli igrati ulogu u spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi.

1.3. Odrednice spremnosti na traženje i pružanje pomoći

Na temu spremnosti na traženje i pružanje pomoći ima dosta provedenih istraživanja, posebice u svijetu. Pretražujući literaturu nailazi se na brojne čimbenike koji su potencijalne odrednice tih spremnosti, a može ih se podijeliti na individualne, obiteljske i druge okolinske čimbenike. Individualni čimbenici su najbrojniji, a uključuju, na primjer, iskustvo činjenja i doživljavanja nasilja (Padilla-Medina i sur., 2022.), samopoštovanje (Don i sur., 2019.), osjećaj samoučinkovitosti (Gini i sur., 2008.; Martinac Dorčić i sur., 2019.), empatiju (Martinac Dorčić i sur., 2019.), stavove prema nasilju, upotrebu droga i alkohola te osjećaj društvene poželjnosti (Cho i Huang,

2016.). Obiteljski čimbenici obuhvaćaju različite aspekte funkcioniranja obitelji (Matuschka i sur., 2022.), obiteljske vrijednosti te komunikaciju između roditelja (Padilla-Medina i sur., 2022.). U druge okolinske čimbenike mogu se ubrojiti vršnjaci, uključenost škole i socijalna podrška iz izvora van obitelji (Matuschka i sur., 2022.). U ovom istraživanju ispituju se samopoštovanje, empatija i percipirana socijalna podrška kao potencijalne odrednice spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi.

1.3.1. Samopoštovanje

Adolescencija je životno razdoblje razvoja i odrastanja pojedinca u kojem se javljaju brojna pitanja o nama samima i našoj budućnosti. Adolescenti nailaze na brojne promjene i izazove u tom razdoblju koji utječu na stvaranje slike o sebi, a Rosenberg (1965.) navodi da su najbitniji vrijeme donošenja velikih životnih odluka, nagle fizičke i psihološke promjene te okolina koja ne postavlja jasna očekivanja adolescentima. Majdak i Kamenov (2009.) sliku o sebi definiraju kao sveukupnost doživljaja o sebi i svojem identitetu, a ona obuhvaća samopoimanje i samopoštovanje. Samopoimanje je način na koji doživljavamo sebe u odnosu na svoju okolinu i razne elemente u njoj. Rosenberg (1965.) definira samopoštovanje kao pozitivan ili negativan stav prema samome sebi ili procjenu vlastitih misli i osjećaja u odnosu na sebe. Ono se razvija tijekom odrastanja, a velik utjecaj na to ima interakcija pojedinca s okolinom. Osobe s višom razinom samopoštovanja imaju pozitivno mišljenje o vlastitoj osobnosti, što igra važnu ulogu u ostvarivanju uspjeha u životu, dok su osobe s nižom razinom samopoštovanja nesamostalnije, teže postižu promjene te više cijene tuđe mišljenje nego svoje (Buljan Flander, 2009.).

Lebedina-Manzoni i Lotar (2011.) provele su istraživanje s adolescentima u Hrvatskoj gdje je cilj bio utvrditi percepciju slike o sebi kod adolescenata te su na generalnoj procjeni vlastite vrijednosti sudionici iskazali u prosjeku visoke rezultate. Hodžić (2007.) u svom istraživanju prikazuje da je 47% ispitanih adolescenata na Rosenbergovoj skali samopoštovanja ostvarilo rezultat više razine samopoštovanja, njih 40% spada u kategoriju umjerenog samopoštovanja, dok ih 13% ima nižu razinu samopoštovanja. U ovom istraživanju statistički su značajne bile rodne razlike,

odnosno mladići su iskazali višu razinu samopoštovanja, a veće samopoštovanje kod mladića nego kod djevojaka prikazuje i istraživanje provedeno u Bugarskoj (Minev i sur., 2018.).

Istraživanje koje su proveli Don i suradnici (2019.) ispitivalo je povezanost samopoštovanja i indirektnog traženja podrške, koje podrazumijeva indirektan način odavanja nezadovoljstva, bez jasnog otkrivanja problema, te se potvrdilo da su sudionici koji imaju nižu razinu samopoštovanja skloniji indirektno tražiti podršku. Barbee i Cunningham, (1995., prema Don i sur., 2019.) ovo objašnjavaju na način da osoba tako može dobiti podršku koja joj je potrebna bez da se otvoreno izloži i učini ranjivom. Iako je ovo istraživanje ispitivalo traženje podrške od strane partnera, vidljivo je iz rezultata da su osobe s nižom razinom samopoštovanja u strahu od otvorenog otkrivanja problema.

U sklopu pružanja pomoći vršnjacima važno je spomenuti osjećaj samoučinkovitosti, koja se definira kao uvjerenje pojedinca da može uspješno izvršiti određeni zadatak te njegova spremnost da ga izvrši (Ajzen, 1991., 2002., prema Martinac Dorčić i sur., 2019.). Bandura (1997., prema Lane i sur., 2004.) navodi da je visoka razina osjećaja samoučinkovitosti pri obavljanju zadatka u kojeg je pojedinac dosta uložio sebe pozitivno povezana s razinom samopoštovanja. Debnam i Mauer (2019.) proveli su istraživanje kojim su ispitali interveniranje promatrača nasilja u mladenačkim vezama te su rezultati pokazali da adolescenti koji su uvjereni da mogu na pozitivan način pomoći žrtvi reaguju na nasilje kad se radi o njihovim prijateljima. Slične rezultate dobili su Gini i suradnici (2008.), gdje je ispitivana povezanost samoučinkovitosti i interveniranja u vršnjačko nasilje te su adolescenti s višom razinom osjećaja samoučinkovitosti pokazali veću spremnost da obrane žrtvu, dok su oni s nižom razinom osjećaja samoučinkovitosti pokazali manju spremnost na interveniranje u nasilje. Casey i suradnici (2017.) potvrđuju navedene rezultate te navode da su nedostatak vještina i znanja o interveniranju u nasilje najčešći razlog za smanjeni osjećaj samoučinkovitosti. Martinac Dorčić i suradnici (2019.) također su dobili rezultate koji potvrđuju da je samoučinkovitost važan prediktor pomaganja žrtvi. S obzirom da osobe s višom razinom samopoštovanja imaju bolje mišljenje o sebi i vide se općenito

sposobnima i uspješnima, za očekivati je da će njihova samoučinkovitost u situacijama pružanja pomoći bliskoj osobi biti veća.

1.3.2. Empatija

Prosocijalno ponašanje, među ostalim, podrazumijeva pozitivna ponašanja u vidu pomaganja drugima bez poznatog ili jasno određenog motiva (Beilin, 2013.). Altruizam je jedan od oblika prosocijalnog ponašanja, a jedna od brojnih definicija navodi da je to motivacijsko stanje kojem je krajnji cilj povećanje dobrobiti drugih (Batson, 2011.). Empatiju se povezuje s prosocijalnim ponašanjem (Betancourt, 1990.), a definiramo je kao sposobnost razumijevanja emocionalnih stanja druge osobe te se sastoji od kognitivne i emocionalne komponente (Bilić, 2012.). Ove dvije komponente djeluju u interakciji – kognitivna komponenta se odnosi na sposobnost razumijevanja tuđih emocija ili perspektiva, a emocionalna komponenta podrazumijeva osjećanje sličnih emocija kao osoba s kojom empatiziramo (Eisenberg i sur., 2010.). Prema teoriji empatija-altruizam, altruistično ponašanje motivirano je empatijom, odnosno do altruizma dolazi tek kad se osoba stavi na mjesto onoga kome je potrebna pomoć i osjeti empatiju prema njoj (Batson i sur, 2015.). U ovoj teoriji autori empatiju definiraju kao emocionalnu orijentiranost na druge ljude, a altruizam, između ostalog, i kao pomagačko ponašanje. Ova je teorija primjenjiva i za objašnjavanje odnosa empatije i spremnosti na pružanje pomoći u slučaju nasilja u adolescentskim vezama svojih prijatelja.

Istraživanje provedeno s adolescentima u Italiji pokazalo je da u kognitivnoj komponenti empatije nema statistički značajne razlike između mladića i djevojaka, no da u emocionalnoj komponenti djevojke postižu viši rezultat nego mladići (Trentini i sur., 2022.). Prema istraživanjima provedenim u Hrvatskoj, djevojke iskazuju višu razinu empatije (Veža, 2006.; Ivanović, 2008.) i višu razinu prosocijalnog ponašanja (Veža, 2006.).

Mnoge teorije i istraživanja potvrđuju pozitivnu povezanost empatije i altruističnog ponašanja, a među njima je i istraživanje provedeno u Saudijskoj Arabiji, gdje studenti koji iskazuju višu razinu empatije iskazuju i višu razinu prosocijalnog ponašanja

(Abdullah i sur., 2020.). Istraživanje koje su proveli Tšcharaktschiew i Rudolph (2016.) potvrđuje povezanost između razine empatije i pružanja pomoći nekome kome je pomoć potrebna. Waterman i suradnici (2020.) ispitivali su povezanost između razine empatije prema žrtvi i interveniranja iz pozicije promatrača te rezultati pokazuju da promatrači s višom razinom empatije vide veće prilike za interveniranje. Intervencije koje su ispitivane u tom radu podrazumijevaju suprotstavljanje počinitelju nasilja i zauzimanje strane žrtve, razgovor sa žrtvom te osiguravanje profesionalne pomoći žrtvi u slučaju fizičkog ili seksualnog nasilja. Da je stupanj emocionalne empatije dobar prediktor za predviđanje razine altruizma pokazuju i rezultati istraživanja provedenog u Hrvatskoj (Slunjski, 2006.). Međutim, istraživanje koje su provele Martinac Dorčić i suradnice (2019.) pokazuje da empatija nije značajan prediktor za pomaganje žrtvi. U rezultatima istraživanja autorice prikazuju dvije skupine sudionika – one koji pomažu žrtvi nasilja i one koji ne pomažu, ali vjeruju da bi trebali, te ovaj rezultat opravdavaju na način da postoji mogućnost da obje skupine sudionika imaju podjednaku razinu empatije, ali da ona ne utječe na odluku o pružanju pomoći žrtvi, već se radi o nekim drugim čimbenicima.

Na temu povezanosti empatije i spremnosti na traženje pomoći u slučaju doživljavanja nasilja u vezi nisu dosad provedena mnoga istraživanja, no jedno istraživanje provedeno u Novom Sadu je, između ostalog, ispitivalo prediktore strategije traženja socijalne podrške (Petrović, 2020.). Rezultati su pokazali da su emocionalna kontrola i empatija najbolji prediktori za traženje pomoći od odraslih u slučaju sukoba među vršnjacima, no samo onda kad je razina empatije visoka, a emocionalna kontrola niska. S obzirom na manjak literature o ovoj temi, postavljena je nul-hipoteza, odnosno ne očekuje se povezanost između navedene dvije varijable.

1.3.3. Percipirana socijalna podrška

U razvoju predadolescenata i adolescenata važnu ulogu ima socijalna podrška (Rueger i sur., 2008., prema Medved i Keresteš, 2011.). Ona se definira kao niz interpersonalnih odnosa koji imaju utjecaj na funkcioniranje pojedinca te podrazumijeva i formalnu i neformalnu podršku, odnosno onu koja dolazi od institucija i onu koja dolazi od drugih ljudi u okolini pojedinca (Barker, 2007.). U

ovom istraživanju fokus je na percipiranoj socijalnoj podršci, a ona se definira kao vjerovanje da je pomoć dostupna u našoj okolini od strane onih s kojima smo bliski (Gottliber i Bergen, 2010., prema Hedge i sur., 2016.). Prema Richardsu i Branchu (2012.), postoje dvije komponente socijalne podrške, a to su pomoć od strane prijatelja i pomoć od strane članova obitelji, dok Zimet i suradnici (1988.) ubrajaju i treću komponentu pri mjerenju percipirane socijalne podrške, a to je pomoć od strane značajne osobe. Arnett (2013., prema Hsieh i sur., 2020.) navodi da adolescenti s roditeljima više razgovaraju o edukaciji i budućoj karijeri, dok su s prijateljima otvoreniji po pitanju intimnijih tema, poput osjećaja i društvenih odnosa. S obzirom na navedeno, veća je vjerojatnost da će adolescent koji doživljava nasilje u vezi o istom razgovarati s prijateljima te njih zamoliti za pomoć, nego što će se obratiti roditeljima. To potvrđuju i brojna istraživanja, od kojih su neka prikazana ranije u radu (Ajduković i sur., 2011.; Cho i Huang, 2016.; Fry i sur., 2013.). Neka istraživanja ukazuju na mogućnost postojanja rodnih razlika prilikom percipiranja socijalne podrške od strane prijatelja u odnosu na socijalnu podršku od strane roditelja, primjerice, prema istraživanju koje su proveli Malecki i Demaray (2003.), djevojke iskazuju višu razinu percipirane socijalne podrške od mladića te također navode da veću podršku primaju od prijatelja nego od roditelja. S druge strane, Frey i Rothlisberger (1996., prema Richards i Branch, 2012.) navode da mladići veću podršku percipiraju do strane roditelja nego od vršnjaka.

Brojna istraživanja bavila su se povezanošću socijalne podrške i traženja pomoći u slučaju nasilja u vezi. Hedge i suradnici (2016.) navode da je očekivano da će osobe koje percipiraju veću socijalnu podršku biti sklonije tražiti pomoć od prijatelja i obitelji, a to potvrđuju i rezultati istraživanja koje su proveli Matuschka i suradnici (2022.) koji navode da adolescenti koji percipiraju nižu razinu socijalne podrške imaju veću vjerojatnost da ne potraže pomoć zbog osjećaja socijalne isključenosti.

Fry i suradnici (2013.) u svom istraživanju su ispitivali pružanje pomoći adolescenata svojim prijateljima kad dožive nasilje u vezi te je 93% sudionika pružilo barem neki oblik pomoći, dok ih 7% nije reagiralo na počinjeno nasilje. Istraživanja koja su ispitivala oblike pomoći koje adolescenti pružaju svojim vršnjacima pokazuju visoke

postotke reagiranja na nasilje (Ocampo i sur., 2007.; Ruiz i sur., 2010.), a visoku spremnost na pružanje pomoći prijateljima koji dožive nasilje u vezi pokazuje i ono koje su proveli Ajduković i suradnice (2011.). Međutim, istraživanja koja ispituju povezanost spremnosti na pružanje pomoći i percipirane socijalne podrške nedostaje, i u svijetu i u Hrvatskoj. No s obzirom da adolescenti u navedenim istraživanjima iskazuju visoku spremnost na pružanje pomoći svojim vršnjacima, a koje vjerojatno doživljavaju kao svoju socijalnu podršku, u ovom se istraživanju postavlja afirmativna hipoteza, odnosno očekuje se pozitivna povezanost između navedenih varijabli.

Zbog raširenosti nasilja u mladenačkim vezama važno je obratiti pažnju na reagiranje adolescenata u slučaju da ga dožive sami ili netko od njihovih bližnjih. Pregledom literature nailazi se na prikazane čimbenike kao odrednice spremnosti traženja i pružanja pomoći u slučaju nasilja u vezi, stoga su baš oni odabrani da se ispita njihova uloga u domaćem kontekstu. Potrebno je napomenuti da ovo istraživanje može teorijski pridonijeti istraživanjima teme spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi, s obzirom da je na području Hrvatske velik nedostatak istraživanja koja se bave tom tematikom.

2. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati ulogu nekih potencijalnih odrednica spremnosti mladih na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u partnerskim vezama.

Problem 1: Postoji li povezanost između samopoštovanja i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi?

Hipoteza 1: Očekuje se postojanje pozitivne povezanosti između samopoštovanja i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi, odnosno da će adolescenti s višom razinom samopoštovanja iskazivati veću spremnost i na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi.

Problem 2: Postoji li povezanost između empatije i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi?

Hipoteza 2a: Ne očekuje se postojanje povezanosti između empatije i spremnosti na traženje pomoći u slučaju nasilja u vezi.

Hipoteza 2b: Očekuje se postojanje pozitivne povezanosti između empatije i spremnosti na pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi, odnosno da će viša razina empatije kod adolescenata biti povezana s većom spremnošću na pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi.

Problem 3: Postoji li povezanost između percipirane socijalne podrške i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi?

Hipoteza 3: Očekuje se postojanje pozitivne povezanosti između percipirane socijalne podrške i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi, odnosno da će viša razina percipirane socijalne podrške kod adolescenata biti povezana s većom spremnošću i na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi.

3. METODA

3.1. Uzorak

Ciljana populacija ovog istraživanja bili su učenici drugih i trećih razreda srednjih škola u Zadru. Uzorak sudionika je prigodan, prema kriteriju dostupnosti. Istraživanje se provodilo u jednoj gimnaziji i jednoj strukovnoj školi u Zadru te su obuhvaćeni učenici trogodišnjih i četverogodišnjih programa. Ukupan broj učenika koji je sudjelovao u istraživanju je 146, međutim, prilikom unosa podataka uklonjena su tri upitnika zbog neozbiljnog pristupa rješavanju istih. Dakle, podaci su obrađeni za ukupno 143 učenika.

Dob sudionika ovog istraživanja kreće se od 15 do 18 godina, a prosječna dob je 16 godina ($M = 16,63$; $SD = 0,668$). Od ukupnog broja sudionika, 93 učenika su muškog spola (65%), a 50 ih je ženskog spola (35%). Ovaj nesrazmjer može se pripisati činjenici da u strukovnoj školi prevladavaju mladići, dok je jako mali broj djevojaka. Polaznici gimnazije zastupljeni su s 45,5% u istraživanju (65 učenika), dok je polaznika strukovne škole 78, odnosno 54,5%. Učenika koji pohađaju drugi razred je 89, odnosno 62,2%, dok je učenika koji su treći razred 54, odnosno 37,8%. S obzirom da su obuhvaćene različite vrste srednjoškolskog programa, potrebno je napomenuti i da je najmanje polaznika trogodišnjeg programa strukovne škole, a najviše 45,5% polaznika gimnazije (Tablica 3.1.)

Tablica 3.1.

Udio sudionika prema vrsti srednjoškolskog programa koji pohađaju

	N	%
Trogodišnja strukovna škola	34	23,8
Četverogodišnja strukovna škola	44	30,8
Gimnazija	65	45,5

Većina sudionika navodi da žive u gradu (86, tj. 61,4%), dok ih 54 (38,6%) navodi da žive na selu. Većina učenika navodi da su im roditelji u braku ili izvanbračnoj zajednici (Tablica 3.2.).

Tablica 3.2.
Bračni status roditelja sudionika

	N	%
U braku ili izvanbračnoj zajednici	121	86,4
Razvedeni	18	12,9
Udovac/udovica	1	0,7

Ekonomski status svoje obitelji većina učenika procjenjuje prosječnim, odnosno navodi da su u razini drugih obitelji, a potom slijede oni koji navode da imaju više novaca od drugih obitelji (Tablica 3.3.). Ostale kategorije odgovora zastupljene su s relativno malim postotkom.

Tablica 3.3.
Procijenjene financijske mogućnosti obitelji sudionika

	N	%
Puno manje od drugih obitelji	1	0,7
Manje od drugih obitelji	8	5,6
Kao i druge obitelji	102	71,8
Više od drugih obitelji	27	19,0
Puno više od drugih obitelji	4	2,8

Ispitivano je i iskustvo romantične veze kod učenika te njih 77 (54,2%) navodi da imaju iskustvo veze, dok ih 65 (45,8%) navodi da nikad nisu bili u vezi. Trenutno je vezi samo 29 (20,4%) učenika. Prosječno trajanje te trenutne veze je 8 mjeseci, a prosječna dob partnera je 17 godina (Tablica 3.4.).

Tablica 3.4.
Trajanje trenutne romantične veze sudionika i dob partnera

	N	Min	Max	M	SD
Trajanje trenutne veze	23	0	36	8,74	8,792
Dob partnera	29	15	25	17,24	1,766

3.2. Postupak

Istraživanje je provela studentica diplomskog studija socijalnog rada u razdoblju od 19. do 22. svibnja 2022. godine u svrhu izrade diplomskog rada. Podaci su prikupljeni u dvije srednje škole u Zadru, a prikupljali su se putem anketnog upitnika.

Prvi korak pri provedbi istraživanja bilo je slanje molbe Etičkom povjerenstvu Pravnog fakulteta u Zagrebu za odobrenje provedbe istraživanja. Nakon što je provedba istraživanja odobrena od strane Etičkog povjerenstva, ravnateljima odabranih škola su poslani službeni dopisi od strane mentorice u kojima se traži dopuštenje za provedbu istraživanja u njihovim školama. Nakon što su ravnatelji odobrili provedbu, kontaktirana je stručna služba škole i dogovoren je termin provedbe. Prije samog dolaska u školu s ciljem prikupljanja podataka, stručna služba dobila je pismene obavijesti namijenjene roditeljima koje je podijelila učenicima. U pismenoj obavijesti za roditelje ukratko je opisan cilj i navedena su osnovna načela provedbe istraživanja te je ostavljen kontakt studentice ukoliko imaju nekih dodatnih pitanja (Prilog 1).

U dogovorenom terminu studentica je pristupila razredima s kojima je bilo dogovoreno prikupljanje podataka te ukratko predstavila istraživanje i osnovna načela njegove provedbe. Nastavnici su u vrijeme prikupljanja podataka napustili učionicu. Učenicima je objašnjeno da je istraživanje anonimno, dobrovoljno, da su podaci povjerljivi i da će se obrađivati isključivo na grupnoj razini te da mogu odustati od sudjelovanja u bilo kojem trenutku, a naposljetku im je rečeno da im studentica stoji na raspolaganju za bilo kakva pitanja i nejasnoće. Na početku anketnog upitnika nalazila se uputa u kojoj su učenici mogli pročitati sve što im je predstavljeno i usmeno (Prilog 2). Nakon ispunjavanja anketnih upitnika, učenicima je podijeljena zahvala s kontaktom studentice ukoliko imaju želju saznati rezultate istraživanja, informacije o tome kako mogu prepoznati nasilje u vezi te nekoliko kontakata kojima se mogu obratiti u slučaju da imaju potrebu razgovarati s nekim o temama koje su se ispitivale u istraživanju (Prilog 3).

3.3. Mjerni instrumenti

Anketni upitnik koji je korišten u ovom istraživanju sastoji se od sedam dijelova i prikazan je u Prilogu 4. Prva skupina pitanja su sociodemografska i opća obilježja sudionika, koja obuhvaćaju pitanja o spolu, dobi, razredu i vrsti usmjerenja koje pohađaju, prosjeku ocjena, mjestu u kojem žive, bračnom statusu roditelja i socioekonomskom statusu njihove obitelji, te ova skupina obuhvaća osam pitanja. Također su skupinom od pet pitanja ispitana njihova iskustva s romantičnim vezama te obilježja trenutne veze (njeno trajanje te spol i dob partnera).

Za ispitivanje razine samopoštovanja korištena je Rosenbergova skala samopoštovanja (Rosenberg, 1965.). Ova skala sastoji se od 10 čestica (npr. „Općenito govoreći, zadovoljan/na sam sobom“), od kojih se pet se obrnuto kodira (npr. „Ponekad se osjećam potpuno beskorisnim/om“). Sudionicima je ponuđena skala od 1 od 5 gdje trebaju izraziti u kojoj mjeri se svaka tvrdnja odnosi na njih, s tim da 1 znači „u potpunosti netočno“, dok 5 znači „u potpunosti točno“. Ukupni rezultat za potrebe ovog rada računao se kao prosjek odgovora na svim česticama, s tim da veći prosjek ukazuje na višu razinu samopoštovanja.

Za ispitivanje stupnja emocionalne empatije korišten je E-upitnik: Skala emocionalne empatije i skala mašte (Raboteg-Šarić, 2002.). Ona se sastoji od 19 čestica, a sudionici trebaju na skali od 0 („Uopće se ne odnosi na mene“) do 4 („U potpunosti se odnosi na mene“) označiti uolikoj mjeri se svaka tvrdnja odnosi na njih. Primjer tvrdnje iz skale je „Ako nekog nenamjerno povrijedim, pokušavam zamisliti kako bi meni bilo da sam na njegovom mjestu.“ Ukupni rezultat za emocionalnu empatiju računao se kao prosjek odgovora na svim česticama, s tim da veći prosjek ukazuje na viši stupanj emocionalne empatije.

Za ispitivanje percipirane socijalne podrške korištena je Multidimenzionalna skala percipirane socijalne podrške (Zimet i sur., 1988.), koja se sastoji od tri subskale, a svaka subskala mjeri percipiranu socijalnu podršku od strane jednog izvora: prijatelja, obitelji i posebne osobe. Svaka subskala se sastoji od četiri čestice, odnosno, cijela

skala se sastoji od 12 čestica. Primjer čestice za subskalu koja mjeri percipiranu socijalnu podršku od prijatelja je „Kada nešto pođe po zlu, mogu računati na svoje prijatelje.“, za subskalu koja mjeri percipiranu socijalnu podršku od obitelji je „Moja obitelj mi je voljna pomoći u donošenju odluka.“; za subskalu koja mjeri percipiranu socijalnu podršku od posebne osobe je „Imam posebnu osobu (npr. dečka/curu, vrlo bliskog prijatelja/prijateljicu ili člana obitelji) koja je tu kada mi je potrebno“. Sudionici na skali od 1 („Uopće se ne slažem“) do 7 („U potpunosti se slažem“) trebaju označiti u kojoj mjeri se slažu s navedenim tvrdnjama. Ukupan rezultat računa se za svaku subskalu pojedinačno kao prosjek pripadajućih odgovora, pri čemu veći rezultat označava višu razinu percipirane socijalne podrške.

Za ispitivanje spremnosti na traženje pomoći u slučaju nasilja u vezi korišten je Upitnik spremnosti na traženje pomoći u slučaju nasilja u vezi (Ajduković i sur., 2011.) koji se sastoji od 8 čestica. Ovaj upitnik se dijeli na dvije subskale, a to su spremnost na traženje pomoći od bliskih osoba (npr. „Rekao/la bih to svojem prijatelju/prijateljici.“) i spremnost na traženje pomoći od stručnjaka ili institucija (npr. „Razgovarao/la bih sa školskim psihologom/pedagogom“). Sudionici trebaju na skali od 1 („Sigurno ne bih“) do 5 („Sigurno bih“) označiti koliko je vjerojatno da bi učinili nešto od navedenog u slučaju da dožive nasilje u vezi. Ukupan rezultat računa se kao prosjek odgovora za svaku subskalu pojedinačno, a veći rezultat označava veću spremnost na traženje pomoći u slučaju doživljavanja nasilja u vezi.

Za ispitivanje spremnosti na pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi korišten je Upitnik spremnosti na pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi (Ajduković i sur., 2011.) koji se sastoji od 6 čestica. Primjer čestice u upitniku je „Sam/a bih se angažirao/la oko traženja pomoći za prijatelja/prijateljicu (obratio/la bih se svojim roditeljima, školskom psihologu/pedagogu, nastavniku, udrugama za pomoć mladima)“. Zadatak sudionika bio je označiti na skali od 1 („Sigurno ne bih“) do 5 („Sigurno bih“) koliko je vjerojatno da bi učinili nešto od navedenog u slučaju da je njihov/a prijatelj/ica u nasilnoj vezi. Ukupan rezultat računa se kao prosjek odgovora, a veći rezultat označava veću spremnost na pružanje pomoći prijateljima u slučaju nasilja u vezi.

3.4. Obrada podataka

Statistička obrada podataka napravljena je pomoću SPSS 23.0 programa. Za opis uzorka korištena je deskriptivna statistika, a za ispitivanje povezanosti Pearsonov koeficijent korelacije. Za ispitivanje razlika među pojedinim grupama korišten je t-test za nezavisne uzorke, dok je za ispitivanje razlika u izraženosti pojedinih varijabli korišten t-test za zavisne uzorke.

4. REZULTATI

4.1. Deskriptivna statistika ispitanih čimbenika te spremnosti na traženje i pružanje pomoći

Tablica 4.1.

Deskriptivna statistika samopoštovanja, empatije, percipirane socijalne podrške, spremnosti na traženje i na pružanje pomoći

	N	Min	Max	M	SD
Samopoštovanje	142	1,40	5,00	3,82	0,745
Empatija	141	1,05	4,00	2,72	0,655
Podrška značajne osobe	141	1,00	7,00	5,94	1,416
Podrška prijatelja	141	1,00	7,00	5,99	1,255
Podrška obitelji	141	1,00	7,00	5,58	1,542
Spremnost na traženje pomoći od bliskih osoba	142	1,00	5,00	3,26	1,124
Spremnost na traženje pomoći od stručnjaka ili institucija	142	1,00	5,00	1,75	0,851
Spremnost na pružanje pomoći	140	2,20	5,00	4,33	0,666

Na skali samopoštovanja odgovori se kreću od 1 do 5, a prosječna razina samopoštovanja kod sudionika koji su sudjelovali u ovom istraživanju iznosi više od polovice moguće vrijednosti, što naginje prema višem samopoštovanju (Tablica 4.1.). Na skali emocionalne empatije odgovori su se kretali od 0 do 4, a prosječna razina empatije kod sudionika ovog istraživanja također je naginjala višim vrijednostima. Skala percipirane socijalne podrške sastojala se od tri subskale, a prosječan rezultat je

izračunat za svaku subskalu pojedinačno. Rezultati pokazuju da sudionici u ovom istraživanju percipiraju veliku podršku od strane prijatelja i značajne osobe, a nešto niža, iako i dalje visoka, prosječna razina podrške je procijenjena od strane članova obitelji. Pri ispitivanju spremnosti na traženje pomoći u slučaju nasilja u vezi upitnik je podijeljen na dvije subskale. U Tablici 4.1. prikazan je prosječan rezultat za svaku subskalu pojedinačno te postoji razlika u spremnosti na traženje pomoći od bliskih osoba u odnosu na spremnost na traženje pomoći od stručnjaka ili institucija ($t = 17,178$, $p < 0,01$). Sudionici su se izjasnili da su spremniji tražiti pomoć od bliskih osoba nego od stručnjaka ili institucija. Na skali spremnosti na pružanje pomoći sudionici su iskazali visoku spremnost na pružanje pomoći u slučaju da njihov/a prijatelj/ica doživi nasilje u vezi.

Tablica 4.2.

Rodne razlike u samopoštovanju, empatiji, percipiranoj socijalnoj podršci te spremnosti na traženje i pružanje pomoći

	Spol	N	M	SD	T
Samopoštovanje	Muški	92	3,93	0,742	2,256*
	Ženski	50	3,64	0,722	
Empatija	Muški	91	2,55	0,616	-4,237**
	Ženski	50	3,02	0,622	
Podrška značajne osobe	Muški	91	5,62	1,559	-4,376**
	Ženski	50	6,52	0,862	
Podrška prijatelja	Muški	91	5,76	1,391	-3,511**
	Ženski	50	6,41	0,819	
Podrška obitelji	Muški	91	5,82	1,385	2,321*
	Ženski	50	5,16	1,726	
Spremnost na traženje pomoći od bliskih osoba	Muški	92	3,16	1,207	-1,632
	Ženski	50	3,45	0,933	
Spremnost na traženje pomoći od stručnjaka ili institucija	Muški	92	1,70	0,933	-1,026
	Ženski	50	1,84	0,674	
Spremnost na pružanje pomoći	Muški	90	4,14	0,706	-5,527**
	Ženski	50	4,67	0,419	

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

Kako je vidljivo iz Tablice 4.2., mladići imaju višu razinu samopoštovanja nego djevojke te percipiraju veću podršku od obitelji. S druge strane, djevojke iskazuju statistički značajno višu razinu empatije te percipiraju veću podršku od strane značajne osobe i prijatelja nego mladići. Statistički značajna razlika vidljiva je i u spremnosti na pružanje pomoći, odnosno djevojke iskazuju veću spremnost nego mladići da pruže pomoć svojim vršnjacima u slučaju doživljavanja nasilja u vezi. Ne postoji značajna razlika između mladića i djevojaka kad se radi o spremnosti na traženje pomoći od bliskih osoba niti od stručnjaka i institucija.

4.2. Povezanost samopoštovanja i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi

Prvi problem ispitivao je postojanje povezanosti između razine samopoštovanja i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju doživljavanja nasilja u vezi. U Tablici 4.3. prikazani su rezultati koji pokazuju da nisu dobivene značajne povezanosti samopoštovanja niti sa spremnošću na traženje pomoći od bliskih osoba, niti sa spremnošću na traženje pomoći od stručnjaka ili institucija, ali postoji statistički značajna pozitivna povezanost samopoštovanja sa spremnošću na pružanje pomoći. Iz navedenog se može zaključiti da je postavljena hipoteza djelomice potvrđena.

Tablica 4.3.

Povezanost između samopoštovanja i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi

	Spremnost na traženje pomoći od bliskih osoba	Spremnost na traženje pomoći od stručnjaka ili institucija	Spremnost na pružanje pomoći
Samopoštovanje	,145	,075	,171*
Spremnost na traženje pomoći od bliskih osoba	-	,467**	,226**
Spremnost na traženje pomoći od stručnjaka ili institucija		-	,165

*p < 0,05; **p < 0,01

4.3. Povezanost empatije i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi

Drugim postavljenim problemom ispitivana je povezanost između razine emocionalne empatije i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi. Pokazalo se da empatija nije povezana sa spremnošću na traženje pomoći od bliskih osoba isto kao ni sa spremnošću na traženje pomoći od stručnjaka ili institucija. Postoji statistički značajna pozitivna povezanost između razine emocionalne empatije i spremnosti na pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi, čime su potvrđene postavljene hipoteze. U Tablici 4.4. prikazani su navedeni rezultati.

Tablica 4.4.
Povezanost između empatije i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi

	Spremnost na traženje pomoći od bliskih osoba	Spremnost na traženje pomoći od stručnjaka ili institucija	Spremnost na pružanje pomoći
Empatija	,097	-,012	,310**

**p < 0,01

4.4. Povezanost percipirane socijalne podrške i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi

Treći problem koji je istražen u ovom radu odnosio se na povezanost između razine percipirane socijalne podrške i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi.

Tablica 4.5.

Povezanost između percipirane socijalne podrške i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi

	Podrška prijatelja	Podrška obitelji	Spremnost na traženje pomoći od bliskih osoba	Spremnost na traženje pomoći od stručnjaka ili institucija	Spremnost na pružanje pomoći
Podrška značajne osobe	,830**	,244**	,104	-,119	,340**
Podrška prijatelja	-	,246**	,108	-,113	,298**
Podrška obitelji		-	,209*	,086	,118

*p < 0,05; **p < 0,01

Iz rezultata prikazanih u Tablici 4.5. vidljivo je da ne postoji statistički značajna povezanost između percipirane socijalne podrške od strane značajne osobe i spremnosti na traženje pomoći od bliskih osoba, kao ni pomoći od stručnjaka ili institucija. Percipirana socijalna podrška od strane prijatelja također ne pokazuje statistički značajnu povezanost sa spremnošću na traženje pomoći od bliskih osoba niti sa spremnošću na traženje pomoći od stručnjaka ili institucija. Za razliku od prethodnih rezultata, percipirana socijalna podrška od strane obitelji pokazuje slabu, ali statistički značajnu pozitivnu povezanost sa spremnošću na traženje pomoći od bliskih osoba. S druge strane, percipirana socijalna podrška od strane obitelji nije statistički značajno povezana sa spremnošću na traženje pomoći od stručnjaka ili institucija. Percipirana socijalna podrška od strane značajne osobe i od strane prijatelja pokazuje statistički značajnu povezanost sa spremnošću na pružanje pomoći, dok podrška od strane obitelji nije povezana s istom. Navedeni rezultati djelomično potvrđuju postavljenu hipotezu, no samo kada se radi o povezanosti socijalne podrške obitelji i spremnosti na traženje pomoći od bliskih osoba te povezanosti socijalne podrške od značajne osobe i prijatelja sa spremnošću na pružanje pomoći.

5. RASPRAVA

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati ulogu nekih potencijalnih odrednica spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u adolescentskim vezama, odnosno ispitati povezanost nekih potencijalno relevantnih čimbenika sa spremnošću na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi. Na samom početku prikazat će se deskriptivni podaci dobiveni ispitivanjem varijabli. Na skali samopoštovanja sudionici u ovom istraživanju postigli su prosječan rezultat koji naginje ka višim vrijednostima. Rezultati ukazuju na statistički značajnu razliku u razini samopoštovanja između mladića i djevojaka, odnosno mladići iskazuju višu razinu samopoštovanja. Sličan rezultat dobiven je i u drugim istraživanjima provedenim u svijetu i Hrvatskoj (Hodžić, 2007.; Minev i sur., 2018.), a navodi se da se mladići procjenjuju neovisnijima i samouvjerenijima nego djevojke te da imaju manje problema od njih (Minev, 2018.). Sve navedeno može utjecati na ukupno samopoštovanje osobe, stoga se može i očekivati da mladići imaju višu razinu samopoštovanja nego djevojke.

Rezultat dobiven na skali emocionalne empatije ukazuje na relativno visoku prosječnu razinu empatije i dosljedan je prosječnim rezultatima dobivenim u drugim istraživanjima (Trentini i sur., 2022.; Veža, 2006.). Razlika u razini emocionalne empatije između muških i ženskih sudionika statistički je značajna, odnosno djevojke iskazuju veću razinu emocionalne empatije, što je također u skladu s rezultatima dosadašnjih istraživanja (Ivanović, 2008.; Trentini i sur., 2022.; Veža, 2006.). Trentini i suradnici (2022.) ove rezultate tumače na način da djevojke vjerojatno teže kontroliraju svoje osjećaje kao reakciju na tuđu nevolju. Važno je uzeti u obzir da je u ovom istraživanju sudjelovalo gotovo dvostruko manje djevojaka nego mladića te bi, s obzirom na rodne razlike u razini empatije, bilo realno očekivati drugačije rezultate na skali empatije da je u istraživanju sudjelovalo više djevojaka, odnosno da je omjer mladića i djevojaka bio podjednak.

Na skali percipirane socijalne podrške sudionici percipiraju prilično veliku podršku od sva tri izvora, odnosno od prijatelja, od značajne osobe i od obitelji. Visoka razina percipirane socijalne podrške vrlo je važna za adolescente, posebno u stresnim

životnim situacijama koje bi mogle dovesti do povećanja depresivnih simptoma (Miloseva i sur., 2017.). Razlike između mladića i djevojaka u razini percipirane socijalne podrške statistički su značajne, s tim da djevojke percipiraju veću podršku od strane značajne osobe i prijatelja nego mladići, dok mladići percipiraju veću podršku od strane obitelji nego djevojke. Ovi rezultati podudaraju se s prikazom dosadašnjih istraživanja (Frey i Rothlisberger, 1996., prema Richards i Branch, 2012.; Malecki i Demaray, 2003.). Malecki i Demaray (2003.) navode da djevojke vjerojatno imaju osjetljiviju percepciju podrške koju primaju, a Maccoby (1998., prema Richards i Branch, 2012.) navodi da to ima veze s rodnim ulogama i kulturom u kojoj mladi odrastaju, gdje su djevojke odgajane da stvaraju bliska prijateljstva, dok mladići oko sebe stvaraju veći krug manje intimnih prijateljstava (Underwood & Rosen, 2009., prema Richards i Branch, 2012.), zbog čega je moguće da u tim prijateljstvima percipiraju nižu razinu socijalne podrške od djevojaka.

Spremnost na traženje pomoći u slučaju doživljavanja nasilja u vezi ispitala se pomoću dvije subskale od kojih jedna ispituje spremnost na traženje pomoći od bliskih osoba, a druga od stručnjaka ili institucija. Sudionici su iskazali značajno veću spremnost na traženje pomoći od bliskih osoba nego od stručnjaka ili institucija, a Ocampo i suradnici (2007.) u skladu s time objašnjavaju da je potreban osjećaj bliskosti s osobom kojoj će se adolescent povjeriti o doživljenom nasilju. Isto tako, moguće je javljanje osjećaja srama i straha od gubitka ponosa u slučaju da odluče prijaviti nasilje nekoj stručnoj osobi ili instituciji (Martin i sur., 2012.). Nisu dobivene rodne razlike u spremnosti na traženje pomoći, kako u obraćanju bliskim osobama, tako ni u obraćanju stručnoj osobi ili institucijama, a dobiveni rezultati se podudaraju s onima koje su dobili Matuschka i suradnici (2022.).

Na skali spremnosti na pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi sudionici su dobili dosta visok rezultat, a koji je nešto viši od onog kojeg su dobili Ajduković i suradnice (2011.). U ovom istraživanju, kao i onom od Ajduković i suradnica (2011.), postoji statistički značajna razlika u spremnosti na pružanje pomoći drugima između djevojaka i mladića. Djevojke su spremnije pružiti pomoć drugima u slučaju nasilja u vezi nego mladići, što se podudara s rezultatima da djevojke iskazuju višu razinu

prosocijalnog ponašanja (Veža, 2006.). Kako Trentini i suradnici (2022.) navode, djevojke osjetljivije doživljavaju tuđu nevolju nego mladići te možda baš zbog toga iskazuju veću spremnost da pruže pomoć vršnjacima u slučaju nasilja u vezi.

Prvi problem bavio se povezanošću samopoštovanja i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi, a postavljena hipoteza pretpostavljala je postojanje povezanosti između navedenih konstrukata. Rezultati koji su dobiveni za povezanost samopoštovanja i spremnosti na traženje pomoći u slučaju doživljavanja nasilja u vezi nisu potvrdili postavljenu hipotezu, odnosno povezanost između ovih konstrukata nije dobivena u ovom istraživanju. Iako se očekivalo da će više samopoštovanje biti povezano s većom spremnošću na otvaranje bliskim osobama i traženje pomoći u slučaju potrebe, treba uzeti u obzir i drugačije potencijalne odnose među varijablama. Rezultati istraživanja koje je provela Blažeka Kokorić (2022.) pokazali su da postoji značajna pozitivna povezanost između razine samopoštovanja i učestalosti korištenja pozitivnih stilova rješavanja problema. U skladu s time, moguće je da će osobe s višim samopoštovanjem same riješiti problem nasilja u vezi, odnosno samostalno donijeti odluku o prekidanju nasilne veze, bez potrebe da se savjetuju s ljudima u svojoj okolini. Navedeni rezultati ukazivali bi pak na moguću negativnu povezanost, koja također nije dobivena u ovom istraživanju. Dakle, moguće je da je samopoštovanje na različite načine povezano sa spremnošću na traženje pomoći te postoji mogućnost da je upravo to razlog zašto nije dobivena ni pozitivna ni negativna povezanost između ove dvije varijable.

S druge strane, rezultati ukazuju na postojanje statistički značajne pozitivne povezanosti između razine samopoštovanja i spremnosti na pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi te je postavljena hipoteza potvrđena. Veliku ulogu u spremnosti na pružanje pomoći drugima igra i samoučinkovitost, koja se smatra važnim prediktorom za istu (Martinac Dorčić i sur., 2019.), a mnoga istraživanja potvrđuju povezanost između navedenih konstrukata (Casey i sur., 2017.; Debnam i Mauer, 2019.; Gini i sur., 2008.). Naime, samoučinkovitost kao uvjerenje o uspješnom obavljanju zadatka potiče mlade da reagiraju kad svjedoče nasilju jer vjeruju da na konstruktivan način mogu pomoći svojim prijateljima. S obzirom da je očekivano da osobe s višom

razinom samopoštovanja imaju veći osjećaj samoučinkovitosti, dobivena povezanost između razine samopoštovanja i spremnosti na pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi je razumljiva.

Drugi problem ispitivao je povezanost između razine emocionalne empatije i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi. S obzirom na nedostatak literature na temu povezanosti empatije i traženja pomoći, postavljena hipoteza nije očekivala postojanje ove povezanosti te je ona potvrđena. S obzirom da se empatija pojedinca odnosi na razumijevanje emocija druge osobe te se ne odnosi na vlastito emocionalno stanje, bilo je očekivano da nema povezanosti sa spremnošću na traženje pomoći u slučaju doživljavanja nasilja u vezi. Drugi dio problema ispitivao je povezanost empatije sa spremnošću na pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi te je postavljena hipoteza, koja je pretpostavljala da će adolescenti s višom razinom emocionalne empatije iskazati veću spremnost na pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi, potvrđena. Ovi rezultati dosljedni su nalazima istraživanja koje su proveli Tšcharaktschiew i Rudolph (2016.). Waterman i suradnici (2020.) također su u istraživanju dobili rezultate koji ukazuju na to da će adolescenti s višom razinom empatije češće intervenirati u slučaju nasilja, odnosno, vidjeti više prilika za intervenciju. Autori to objašnjavaju time da se adolescenti s višom razinom empatije prema žrtvi lakše suočavaju s teškim situacijama u kojima se žrtva nalazi. Pružanje pomoći može se povezati i s altruizmom, a Batson i suradnici (2015.) navode da do altruizma dolazi tek kad se osjeti empatija prema osobi kojoj je potrebna pomoć, stoga je razumljivo da će spremnost na pružanje pomoći biti povezana s razinom emocionalne empatije.

Treći problem bio je usmjeren na povezanost između razine percipirane socijalne podrške i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi, a postavljena hipoteza je djelomice potvrđena. Rezultati su pokazali da je spremnost na traženje pomoći od bliskih osoba povezana s percipiranom socijalnom podrškom od strane obitelji, dok nije povezana s percipiranom podrškom od strane značajne osobe i prijatelja. Tijekom adolescencije obitelj i dalje ima značajnu ulogu za pojedinca te, između ostalog, utječe na razvoj socijalnih odnosa adolescenta izvan obitelji (Deković

i Raboteg-Šarić, 1997., prema Đuranović, 2013.). Na temelju navedenog, očekivano je da adolescenti koji percipiraju visoku socijalnu podršku od strane obitelji razvijaju zdrave odnose s ljudima u svojoj okolini te na taj način imaju osobe oko sebe od kojih mogu tražiti pomoć. Spremnost na traženje pomoći od stručnjaka ili institucija pak nije bila povezana ni s jednim od izvora socijalne podrške. Ovaj rezultat ne iznenađuje jer se adolescenti pri traženju pomoći oslanjaju na one od kojih pomoć i traže, a to su najčešće bliske osobe.

Analizom podataka prikupljenih u istraživanju dobiveni su rezultati koji ukazuju na postojanje povezanosti između percipirane socijalne podrške od strane značajne osobe i od strane prijatelja i spremnosti na pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi, dok podrška od strane obitelji nije povezana sa spremnošću na pružanje pomoći. Fry i suradnici (2013.) pokazuju visoki postotak reagiranja adolescenata kad se njihov prijatelj nalazi u nasilnoj vezi te se može povezati s rezultatima ovog istraživanja. Naime, ovaj rezultat se može objasniti na način da su adolescenti spremniji pružiti pomoć upravo onima od kojih percipiraju visoku razinu socijalne podrške, a i upravo se pružanje pomoći vršnjacima ispitivalo u ovom istraživanju pa je za očekivati da će upravo podrška tih osoba biti povezana sa spremnošću da im se pruži pomoć.

5.1. Ograničenja provedenog istraživanja

Jedno od ograničenja ovog istraživanja je mali uzorak. Ciljana populacija bili su učenici drugih i trećih razreda srednjih škola, što obuhvaća veliku populaciju, dok je ovo istraživanje provedeno samo u jednom gradu. S obzirom da se istraživanje provelo sa svega devet razreda u dvije škole, a ukupan broj sudionika bio je 146, rezultati istraživanja ne mogu se uopćiti na ciljanu populaciju. Jedno od ograničenja je i što u istraživanju nisu podjednako bile zastupljene djevojke i mladići te je taj nesrazmjer mogao utjecati na dobivene rezultate.

Nadalje, podaci su se prikupljali u toku nastave, gdje su nastavnici izdvojili dio sata za provedbu istraživanja. S obzirom da su se podaci prikupljali pri kraju školske godine, vjerojatno je za očekivati da su sudionici bili zabrinuti zbog rješavanja svih

obaveza koje kraj školske godine nosi, pa da nisu bili fokusirani na ispunjavanje anketnog upitnika. Potrebno je napomenuti i da su se podaci prikupljali u učionicama gdje su bili prisutni svi sudionici iz tog razreda. Iako su imali uputu da individualno ispunjavaju upitnik, dio sudionika nije slijedio uputu. S obzirom na to da nisu svi učenici imali privatnost pri ispunjavanju upitnika, postoji mogućnost da su neki od njih davali društveno prihvatljive odgovore. Naposljetku, postoji niz mjernih instrumenata koji mogu mjeriti konstrukte koji su ispitivani u ovom istraživanju te nije isključeno da bi korištenjem drugih mjernih instrumenata bili dobiveni drugačiji rezultati, kako na svakoj skali zasebno, tako i rezultati ispitivanih povezanosti.

5.2. Implikacije provedenog istraživanja

Istraživanja koja ispituju traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u adolescentskim vezama nema puno na području Hrvatske, stoga ovo istraživanje može imati teorijski značaj za buduća istraživanja koja će se provoditi na sličnu temu. Na primjer, rezultati pokazuju da samopoštovanje, empatija i percipirana socijalna podrška od strane značajne osobe i prijatelja nisu povezani sa spremnošću na traženje pomoći pa se buduća istraživanja koja će se provoditi na ovu temu mogu usmjeriti na neke druge potencijalne odrednice spremnosti na traženje pomoći.

Nadalje, preventivni programi za sprječavanje nasilja u vezama veoma su važni, a nisu dovoljno rašireni u radu s mladima. Rezultati ovog istraživanja mogu pridonijeti razvoju novih preventivnih programa ili nadogradnji postojećih. Vrlo je važno da se mlade osvijesti o raširenosti nasilja u vezama i da nauče prepoznavati nasilje koje doživljavaju oni sami ili njihovi vršnjaci, ali isto tako važno ih je poticati da budu spremni tražiti pomoć ukoliko dožive nasilje u vezi. Iz rezultata ovog istraživanja vidljivo je da je percipirana socijalna podrška od strane obitelji pozitivno povezana sa spremnošću na traženje pomoći, stoga se razvoj preventivnih programa može usmjeriti na jačanje odnosa adolescenata s članovima obitelji. Moguće je i pitati same mlade što bi ih potaklo ili što bi im bilo potrebno da se obrate nekome za pomoć pa tijekom provedbe programa raditi na tome.

Kako su brojna istraživanja u svijetu i Hrvatskoj pokazala, mladi su spremniji tražiti pomoć od prijatelja nego od stručnih osoba ili institucija. Tu je vidljiva važnost toga da se adolescente nauči na koje sve načine mogu pružiti pomoć i podršku prijateljima koji doživljavaju nasilje u vezi. Rezultati su pokazali da su samopoštovanje, empatija i socijalna podrška povezani sa spremnošću na pružanje pomoći, stoga se pri razvoju preventivnih programa može raditi na tome da se nabrojani čimbenici osvijeste i jačaju kod mladih, putem brojnih interaktivnih radionica. Mogu se organizirati teorijske i praktične radionice koje rade na podizanju osjećaja samoučinkovitosti i samopoštovanja, razvijanja empatije i socijalnih vještina, kako za pružanje pomoći, tako i za širenje i jačanje vlastite socijalne mreže.

Naposljetku, mnogi socijalni radnici će se u svojoj karijeri susresti s adolescentima. Rad s mladima proteže se kroz razne ustanove i udruge, a ovo istraživanje može pridonijeti spoznajama koje će ih usmjeriti u daljnjem radu s tom populacijom. S obzirom na dobivene rezultate koji ukazuju na važnost percipirane socijalne podrške pri spremnosti na traženje pomoći, socijalni radnici se pri radu s adolescentima mogu usmjeriti na poboljšanje njihovih resursa u okolini, s ciljem da ih se osnaži na traženje pomoći u slučaju da dožive nasilje u vezi.

6. ZAKLJUČAK

Nasilje u adolescentskim romantičnim vezama veoma je rašireno, kako u svijetu, tako i u Hrvatskoj. Mladi često nisu svjesni tog nasilja, neke oblike ne prepoznaju kao nasilje, a i kad su ga svjesni, rijetko će potražiti pomoć od drugih. Međutim, kad se od njih traži pomoć, pokazuju veliku spremnost da je pruže. Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi povezanost između nekih potencijalno značajnih čimbenika i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u adolescentskim vezama.

Dobiveni rezultati nisu pokazali postojanje povezanosti samopoštovanja i spremnosti na traženje pomoći u slučaju doživljenog nasilja u vezi, ali postoji pozitivna povezanost samopoštovanja i spremnosti na pružanje pomoći. Drugi problem ispitivao

je povezanost empatije i spremnosti na traženje i pružanje pomoći te se pokazalo da je viša razina emocionalne empatije povezana s većom spremnošću na pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi, ali ne postoji značajna povezanost između empatije i spremnosti na traženje pomoći u slučaju doživljavanja nasilja u vezi. Treći problem ispitivao je povezanost percipirane socijalne podrške sa spremnošću na traženje i pružanje pomoći te je postavljena hipoteza djelomično potvrđena. Percipirana socijalna podrška od strane obitelji bila je pozitivno povezana sa spremnošću na traženje pomoći od bliskih osoba, ali ne i sa spremnošću na traženje pomoći od stručnjaka ili institucija. Percipirana socijalna podrška od strane značajne osobe, isto kao i od strane prijatelja, nije bila povezana sa spremnošću na traženje pomoći niti od bliskih osoba niti od stručnjaka ili institucija. Spremnost na pružanje pomoći bila je pozitivno povezana s percipiranom socijalnom podrškom od strane značajne osobe i prijatelja, ali ne i s podrškom od strane obitelji. Dobiveni rezultati ovog istraživanja ukazuju na važnost razvoja preventivnih programa u kojima će se, između ostalog, poticati mlade na traženje pomoći u slučaju doživljavanja nasilja u vezi te ih učiti kako pružiti pomoć i podršku svojim vršnjacima.

POPIS TABLICA

Tablica 3.1. *Udio sudionika prema vrsti srednjoškolskog programa koji pohađaju*, str. 13

Tablica 3.2. *Bračni status roditelja sudionika*, str. 14

Tablica 3.3. *Procijenjene financijske mogućnosti obitelji sudionika*, str. 14

Tablica 3.4. *Trajanje trenutne romantične veze sudionika i dob partnera*, str. 14

Tablica 4.1. *Deskriptivna statistika samopoštovanja, empatije, percipirane socijalne podrške, spremnosti na traženje i na pružanje pomoći*, str. 18

Tablica 4.2. *Rodne razlike u samopoštovanju, empatiji, percipiranoj socijalnoj podršci te spremnosti na traženje i pružanje pomoći*, str. 19

Tablica 4.3. *Povezanost između samopoštovanja i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi*, str. 20

Tablica 4.4. *Povezanost između empatije i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi*, str. 21

Tablica 4.5. *Povezanost između percipirane socijalne podrške i spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi*, str. 22

LITERATURA

1. Abdullah, A. A., Hamsan, H. H. i Ma'rof, A. A. (2020). How do Personality Factors Associate with Prosocial Behavior? The Mediating Role of Empathy. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 10(16), 206-219.
2. Ajduković, D., Löw, A. i Sušac, N. (2011). Rodne razlike i prediktori partnerskog nasilja u mladenačkim vezama. *Ljetopis socijalnog rada*, 18(3), 527-553.
3. Ajduković, M. i Ručević, S. (2009). Nasilje u vezama mladih. *Medicus*, 18(2), 217-225.
4. Ashley, O. S. i Foshee, V. A. (2005). Adolescent help-seeking for dating violence: Prevalence, sociodemographic correlates, and sources of help. *Journal of Adolescent Health*, 36(1), 25–31.
5. Barker, G. (2007). *Adolescents, social support and help-seeking behaviour: an international literature review and programme consultation with recommendations for action*. Geneva: World Health Organization.
6. Batson, C. D. (2011). *Altruism in Humans*. New York: Oxford University Press.
7. Batson, C. D., Lishner, D. A. i Stocks, E. L. (2015). The Empathy–Altruism Hypothesis. U: Schroeder, D. A. i Graziano, W. G. (ur.), *The Oxford Handbook of Prosocial Behavior* (str. 1-43). New York: Oxford University Press.
8. Beilin, H. (2013). *The Development of Prosocial Behavior*. Arizona: Academic Press.
9. Betancourt, H. (1990). An Attribution-Empathy Model of Helping Behavior: Behavioral Intentions and Judgments of Help-Giving. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 16(3), 573–591.
10. Bilić, V. (2012). Značenje nekih aspekata morala i moralnog opravdavanja u razumijevanju nasilja prema vršnjacima u realnom i virtualnom svijetu. *Nova prisutnost*, 3(10), 459-477.
11. Blažeka Kokorić, S. (2022). Povezanost samopoštovanja s rješavanjem sukoba u partnerskim vezama studenata. *DHS-Društvene i humanističke studije: časopis Filozofskog fakulteta u Tuzli*, 19(19), 711-728.

12. Buljan Flander, G., Bačan, M., Škovrlj, K. i Škrlec, N. (2009). *Je li moguće da je to ljubav? Priručnik o nasilju u vezama mladih*. Zagreb: Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba.
13. Casey, E. A., Lindhorst, T. i Storer, H. L. (2017). The situational-cognitive model of adolescent bystander behavior: Modeling bystander decision-making in the context of bullying and teen dating violence. *Psychology of violence*, 7(1), 33-44.
14. Cheng, S.-Y., Shen, A. C.-T. i Jonson-Reid, M. (2022). Profiles of Teen Dating Violence and Association With Depression Among Chinese Teens. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(1-2), 776-802.
15. Cho, H. i Huang, L. (2016). Aspects of Help Seeking among Collegiate Victims of Dating Violence. *Journal of Family Violence*, 32(4), 409-417.
16. Debnam, K. J. i Mauer, V. (2021). Who, when, how, and why bystanders intervene in physical and psychological teen dating violence. *Trauma, Violence, & Abuse*, 22(1), 54-67.
17. Don, B. P., Girme, Y. U. i Hammond, M. D. (2019). Low Self-Esteem Predicts Indirect Support Seeking and Its Relationship Consequences in Intimate Relationships. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 45(7), 1028-1041.
18. Đuranović, M. (2013). Obitelj i vršnjaci u životu adolescenata. *Napredak*, 154(1-2), 31-46.
19. Eisenberg, N., Eggum, N. D. i Di Giunta, L. (2010). Empathy-Related Responding: Associations with Prosocial Behavior, Aggression, and Intergroup Relations. *Social Issues and Policy Review*, 4(1), 143–180.
20. Fry, D. A., Messinger, A. M., Rickert, V. I., O'Connor, M. K., Palmetto, N., Lessel, H. i Davidson, L. L. (2013). Adolescent Relationship Violence: Help-Seeking and Help-Giving Behaviors among Peers. *Journal of Urban Health*, 91(2), 320–334.
21. Gini, G., Albiero, P., Benelli, B. i Altoe, G. (2008). Determinants of adolescents' active defending and passive bystanding behavior in bullying. *Journal of adolescence*, 31(1), 93-105.
22. Haynie, D. L., Farhat, T., Brooks-Russell, A., Wang, J., Barbieri, B. i Iannotti, R. J. (2013). Dating Violence Perpetration and Victimization Among U.S. Adolescents: Prevalence, Patterns, and Associations With Health Complaints and Substance Use. *Journal of Adolescent Health*, 53(2), 194–201.

23. Hébert, M., Blais, M. i Lavoie, F. (2017). Prevalence of teen dating victimization among a representative sample of high school students in Quebec. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 17(3), 225–233.
24. Hedge, J. M., Sianko, N. i McDonell, J. R. (2016). Professional Help-Seeking for Adolescent Dating Violence in the Rural South: The Role of Social Support and Informal Help-Seeking. *Violence Against Women*, 23(12), 1442–1461.
25. Hodžić, A. (2007). *Nasilje ne prolazi samo od sebe: Izvještaj o istraživanju rodno uvjetovanog nasilja u adolescentskim vezama u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: CESI.
26. Hsieh, H.-F., Heinze, J. E., Caruso, E., Scott, B. A., West, B. T., Mistry, R., Eisman, A. B., Assari, S., Buu, A. i Zimmerman, M. A. (2020). The Protective Effects of Social Support on Hypertension Among African American Adolescents Exposed to Violence. *Journal of interpersonal violence*, 37(9-10), 7202-7224.
27. Ivanović, M. (2008). *Emocionalna inteligencija, empatija i agresivno ponašanje u ranoj adolescenciji*. Diplomski rad. Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta.
28. Jaskuslka, S., Jankowiak, B., Sanz-Barbero, B., De Claire, K., Bowes, N., Silva, E., Neves, S., Albaladejo-Blázquez, N., Pyżalski, J., Waszyńska, K., Chmura-Rutkowska, I. i Vives-Cases, C. (2022). Will You Make Me Happy? The Role of Dating and Dating Violence Victimization in Happiness Among Adolescents in Europe. *Journal of Happiness Studies*, 1-20.
29. Lane, J., Lane, A. M. i Kyprianou, A. (2004). Self-efficacy, self-esteem and their impact on academic performance. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 32(3), 247-256.
30. Lebedina-Manzoni, M. i Lotar, M. (2011). Percepcija sebe kod adolescenata u Hrvatskoj. *Kriminologija i socijalna integracija*, 19(1), 39-50.
31. Majdak, M. i Kamenov, Ž. (2009). Stigmatiziranost i slika o sebi maloljetnih počinitelja kaznenih djela. *Kriminologija i socijalna integracija*, 17(1), 41-55.
32. Malecki, C. K. i Demaray, M. K. (2003). What Type of Support Do They Need? Investigating Student Adjustment as Related to Emotional, Informational, Appraisal, and Anstrumental Support. *School psychology quarterly*, 18(3), 231.

33. Martin, C. E., Houston, A. M., Mmari, K. N. i Decker, M. R. (2012). Urban Teens and Young Adults Describe Drama, Disrespect, Dating Violence and Help-Seeking Preferences. *Maternal and Child Health Journal*, 16(5), 957–966.
34. Martinac Dorčić, T., Smojver-Ažić, S., Rončević Zubković, B. i Kolić-Vehovec, S. (2019). Odrednice pomaganja žrtvi u situacijama vršnjačkog nasilja. *Psiholgijske teme*, 28(3), 681-700.
35. Matuschka, L. K., Scott, J. G., Campbell, M. A., Lawrence, D., Zubrick, S. R., Bartlett, J. i Thomas, H. J. (2022). Correlates of help-seeking behaviour in adolescents who experience bullying victimisation. *International Journal of Bullying Prevention*, 4(2), 99-114.
36. Medved, A. i Keresteš, G. (2011). Usamljenost u ranoj adolescenciji: spolne i dobne razlike te povezanost sa socijalnim odnosima. *Društvena istraživanja*, 20(2), 457–478.
37. Miloseva, L., Vukosavljevic-Gvozden, T., Richter, K., Milosev, V. i Niklewski, G. (2017). Perceived social support as a moderator between negative life events and depression in adolescence: implications for prediction and targeted prevention. *EPMA Journal*, 8(3), 237-245.
38. Minev, M., Petrova, B., Mineva, K., Petkova, M. i Strebkova, R. (2018). Self-Esteem in Adolescents. *Trakia Journal of Sciences*, 16(2), 114-118.
39. Niolon, P. H., Vivolo-Kantor, A. M., Latzman, N. E., Valle, L. A., Kuoh, H., Burton, T., Taylor, B. G. i Tharp, A. T. (2015). Prevalence of Teen Dating Violence and Co-occurring Risk Factors Among Middle School Youth in High-Risk Urban Communities. *Journal of Adolescent Health*, 56(2), 5-13.
40. Ocampo, B. W., Shelley, G. A. i Jaycox, L. H. (2007). Latino Teens Talk About Help Seeking and Help Giving in Relation to Dating Violence. *Violence Against Women*, 13(2), 172–189.
41. Padilla-Medina, D. M., Williams, J. R., Ravi, K., Ombayo, B. i Black, B. M. (2022). Teen dating violence help-seeking intentions and behaviors among ethnically and racially diverse youth: A systematic review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 23(4), 1063-1078.

42. Petrović, J. (2020). Prediktori strategija rešavanja vršnjačkih konflikata u adolescenciji: Šta se krije iza preferiranih strategija?. *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu*, 45(2), 77-91.
43. Richards, T. N. i Branch, K. A. (2012). The Relationship Between Social Support and Adolescent Dating Violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(8), 1540–1561.
44. Rosenberg, M. (1965). *Society and the Adolescent Self-Image*. New Jersey: Princeton University Press.
45. Ruiz, J., Expósito, F. i Bonache, H. (2010). Adolescent witnesses in cases of teen dating violence: An analysis of peer responses. *European Journal of Psychology Applied to Legal Context*, 2(1), 37-53.
46. Slunjski, I. (2006). *Altruizam, emocionalna empatija i samopoštovanje kod studenata humanističkog i nehumanističkog usmjerenja*. Diplomski rad. Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta.
47. Teten, A. L., Ball, B., Valle, L. A., Noonan, R. i Rosenbluth, B. (2009). Considerations for the Definition, Measurement, Consequences, and Prevention of Dating Violence Victimization among Adolescent Girls. *Journal of Women's Health*, 18(7), 923–927.
48. Trentini, C., Tambelli, R., Maiorani, S. i Lauriola, M. (2022). Gender Differences in Empathy During Adolescence: Does Emotional Self-Awareness Matter? *Psychological Reports*, 125(2), 913–936.
49. Tscharaktschiew, N. i Rudolph, U. (2016). The who and whom of help giving: An attributional model integrating the help giver and the help recipient. *European Journal of Social Psychology*, 46(1), 90-109.
50. Valek, D. (2022). *Povezanost nepovoljnih iskustava u djetinjstvu i počinjenja te doživljavanja nasilja u mladenačkim vezama kod srednjoškolaca*. Diplomski rad. Zagreb: Edukacijsko – rehabilitacijski fakultet.
51. Veža, K. (2006). *Povezanost emocionalne empatije, prosocijalnog i agresivnog ponašanja u ranoj adolescenciji*. Diplomski rad. Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta.
52. Waterman, E. A., Edwards, K. M., Beaulieu, A. E. i Banyard, V. L. (2020). Who sees opportunity to help? A prospective study on adolescents' detection of

- intervention opportunities in situations of sexual and dating violence. *Journal of social and personal relationships*, 37(10-11), 2843-2862.
53. Zimet, G. D., Dahlem, N. W., Zimet, S. G. i Farley, G. K. (1988). The Multidimensional Scale of Perceived Social Support. *Journal of Personality Assessment*, 52(1), 30–41.

PRILOZI

Prilog 1. Pismena obavijest za roditelje

Poštovani roditelji!

Studentica sam diplomskog studija socijalnog rada na Pravnom fakultetu u Zagrebu te u svrhu izrade diplomskog rada provodim istraživanje na temu obilježja srednjoškolaca i njihovih ponašanja u romantičnim vezama, konkretno spremnosti na traženje i pružanje pomoći u slučaju nasilja u vezi.

Ovo istraživanje je anonimno, a dobiveni podaci će se analizirati isključivo na razini grupe te odgovore neće biti moguće povezati s pojedinim učenikom. Svi prikupljeni podaci bit će povjerljivi i imat ćemo im pristup samo moja mentorica i ja. Ispunjavanje upitnika je dobrovoljno, djeca će sama moći odlučiti žele li sudjelovati ili ne. Također će moći odustati od ispunjavanja upitnika u bilo kojem trenutku.

Dozvolu za provedbu istraživanja dobila sam od ravnatelja škole, a u skladu s Etičkim kodeksom za provedbu istraživanja s djecom, obavještavam Vas o provedbi istraživanja. Vašoj djeci bit će na raspolaganju za sva njihova pitanja, a u istraživanju će sudjelovati samo ona djeca koja daju vlastiti pristanak.

Ukoliko imate nekih pitanja, slobodno mi se obratite na e-mail: sanda.smircic@student.pravo.hr.

S poštovanjem,

Sanda Smirčić

Prilog 2. Uputa za učenike na početku upitnika

Pozdrav!

Studentica sam diplomskog studija socijalnog rada na Pravnom fakultetu u Zagrebu te u svrhu izrade diplomskog rada provodim istraživanje na temu obilježja srednjoškolaca i njihovih ponašanja u romantičnim vezama. Sudjelovanje u istraživanju je dobrovoljno i možeš sam/a odlučiti želiš li sudjelovati te u bilo kojem trenutku možeš odustati od ispunjavanja ankete.

Tvoji odgovori bit će anonimni, odnosno tvoj identitet se neće moći otkriti, što znači da nitko neće znati što si baš ti odgovorio/la na postavljena pitanja. Svi prikupljeni podaci će se obrađivati samo na grupnoj razini i bit će povjerljivi, a pristup ćemo im imati samo moja mentorica i ja.

Unaprijed ti hvala na pomoći!

Sanda Smirčić

Prilog 3. Zahvala za učenike

Hvala ti što si sudjelovao/la u ovom istraživanju i ispunio/la anketu!

Ukoliko te zanimaju rezultati koje ćemo dobiti, možeš me kontaktirati na e-mail: sanda.smircic@student.pravo.hr.

U slučaju da imaš potrebu ili želju razgovarati s nekim o temama koje smo istraživali, možeš se obratiti:

➤ **Caritasu Zadarske nadbiskupije - Obiteljsko savjetovalište**

Ulica Franje Tuđmana 24, Zadar

Tel: 023 314 252

E-mail: caritas@zd.t-com.hr

➤ **Obiteljskom centru Zadarske županije**

Velebitska 6, Zadar

Tel: 023 235 630

E-mail: info@ocz.hr

➤ **Hrabrom telefonu**

Tel: 01 116 111

Email: savjet@hrabritelefon.hr

Nasilje u vezama vrlo je raširena pojava te ono na mlade ljude može ostaviti velike posljedice. Istraživanje u Hrvatskoj pokazuje da je 93,5% mladih počinilo, a 87% mladih je doživjelo neki oblik nasilja u vezi u proteklih 6 mjeseci.

(Ajduković i sur., 2011)

Vrlo je važno reagirati na nasilje, stoga ovdje možeš vidjeti nekoliko smjernica kako ćeš prepoznati nasilje u vezi:

- On/ona naziva partnericu/partnera različitim pogrdnim imenima (npr. „glupačo“, „idiote“) kad su zajedno ili ju/ga vrijeđa i omalovažava pred drugima.
- On/ona se ponaša vrlo ljubomorno kada partnerica/partner priča s drugim dečkima/djevojkama ili prijateljima/prijateljicama.
- Ona/on pronalazi isprike za njegovo/njezino nasilno ponašanje i stalno ga/je opravdava pred drugima.
- On/ona uvijek provjerava gdje je partnerica/partner, s kim je, te zahtijeva da zna u svakom trenutku što radi.
- On/ona često gubi živce, možda čak udara ili razbija predmete kad je ljut/ljuta.
- Ona/on se brine da ne razljuti partnera/partnericu ili izazove njegov/njezin bijes.
- Ona/on često odustaje od stvari koje su joj/mu nekada bile važne, kao što je npr. druženje i izlasci s prijateljima/prijateljicama ili bavljenje nekom aktivnošću, te postaje sve više izolirana/izoliran i usmjerena/usmjeren samo na partnera/partnericu.
- Njene/njegove ocjene, fizički izgled, tjelesna težina su se drastično promijenile. To mogu biti znaci depresije koji mogu ukazivati na zlostavljanje.
- Ona/on ima povrede, rane koje ne može objasniti ili su objašnjenja koja daje „prozirna“ i neuvjerljiva.

Preuzeto iz Cesar i sur. (2006) Bolje spriječiti nego liječiti, CESI, Zagreb

Prilog 4. Anketni upitnik

1. Kojeg si spola?
 - a) Muško
 - b) Žensko

2. Koliko imaš godina? _____

3. Koji razred pohađaš?
 - a) 2. razred
 - b) 3. razred

4. Koju vrstu srednjoškolskog programa pohađaš?
 - a) Trogodišnja strukovna škola
 - b) Četverogodišnja strukovna škola
 - c) Gimnazija

5. Koji je bio tvoj opći uspjeh na kraju prošle školske godine? (ako se sjećaš, upiši na dvije decimale): ____

6. Mjesto u kojem živiš je:
 - a) Selo
 - b) Grad

7. Tvoji roditelji su:
 - a) U braku ili izvanbračnoj zajednici
 - b) Razvedeni
 - c) Udovac/udovica
 - d) Drugo, što? _____

8. Koliko novaca ima tvoja obitelj u odnosu na druge, odnosno kako bi procijenio/la financijske mogućnosti svoje obitelji?
 - a) Puno manje od drugih obitelji
 - b) Manje od drugih obitelji
 - c) Kao i druge obitelji
 - d) Više od drugih obitelji
 - e) Puno više od drugih obitelji

Molim te da pažljivo pročitaš ove tvrdnje. Među tim tvrdnjama nema dvije jednake i zato prije odgovaranja razmotri svaku tvrdnju. Tvoj je zadatak da odrediš u kojoj se mjeri navedene tvrdnje odnose na tebe, odnosno u kojoj mjeri je svaka od njih točna u odnosu na tebe. To ćeš učiniti tako da zaokružiš jedan od brojeva na skali, a značenje brojeva je sljedeće:

1
2
3
4
5

U potpunosti
U potpunosti

netočno
točno

1. Općenito govoreći, zadovoljan/na sam sobom.	1	2	3	4	5
2. Želio/željela bih da imam više poštovanja prema samom/samoj sebi.	1	2	3	4	5
3. Osjećam da nemam puno toga čime bih se mogao/la ponositi.	1	2	3	4	5
4. Ponekad se osjećam potpuno beskorisnim/om.	1	2	3	4	5
5. Sposoban/na sam raditi i izvršavati zadatke podjednako uspješno kao i većina drugih ljudi.	1	2	3	4	5
6. S vremena na vrijeme osjećam da ništa ne vrijedim.	1	2	3	4	5
7. Osjećam da sam isto toliko sposoban/na kao i većina ljudi.	1	2	3	4	5
8. Osjećam da posjedujem niz vrijednih osobina.	1	2	3	4	5
9. Sve više dolazim do spoznaje da jako malo vrijedim.	1	2	3	4	5
10. Mislim da vrijedim, barem koliko i drugi ljudi.	1	2	3	4	5

Molim te da pažljivo pročitaš dolje navedene tvrdnje i odgovoriš u skladu s uputama. Ovdje nema točnih i netočnih odgovora. Zato nemoj predugo razmišljati prilikom davanja odgovora. Tvoj prvi odgovor ujedno je i najbolji odgovor.

Uz svaku tvrdnju zaokruži odgovarajući broj kojim ćeš označiti koliko te dobro navedena tvrdnja opisuje. Brojevi znače sljedeće:

- 0 - Uopće se ne odnosi na mene
- 1 - Uglavnom se ne odnosi na mene
- 2 - Niti se odnosi, niti se ne odnosi na mene
- 3 - Uglavnom se odnosi na mene
- 4 - U potpunosti se odnosi na mene

1. Rastužim se kad vidim bespomoćne ljude.	0	1	2	3	4
2. Prije nego što ću nešto prigovoriti, pomislim na to kako bi meni bilo da me kritiziraju.	0	1	2	3	4
3. Nevolja drugih me jako oneraspoloži.	0	1	2	3	4
4. Da bih bolje razumio/razumjela svoje prijatelje, pokušavam zamisliti što bih učinio/la da sam u njihovoj situaciji.	0	1	2	3	4
5. Pogađa me kad vidim da je netko od mojih prijatelja žalostan.	0	1	2	3	4
6. Kad me netko naljuti, pokušavam pomisliti što ga je navelo da se tako prema meni ponaša.	0	1	2	3	4
7. Uznemiruje me kad vidim da drugi plaču.	0	1	2	3	4
8. Kad mi prijatelj priča o svojim problemima, nastojim ga potpuno razumjeti.	0	1	2	3	4
9. Često me neke situacije ili ljudi "dirnu u srce".	0	1	2	3	4
10. Bude mi žao jako stidljivih ljudi kad se nađu u novom društvu.	0	1	2	3	4
11. Veoma se naljutim kad vidim da se s nekim loše postupa.	0	1	2	3	4
12. Osjećam se sretno ako su drugi oko mene veseli.	0	1	2	3	4
13. Kad se nekom iznenada nešto loše dogodi, osjećam neugodu i strah.	0	1	2	3	4
14. Ako nekog nenamjerno povrijedim, pokušavam zamisliti kako bi meni bilo da sam na njegovom mjestu.	0	1	2	3	4
15. Često me brine sudbina ljudi koji su manje sretni od mene.	0	1	2	3	4
16. Kad vidim da nekog žele prevariti ili nasamariti, dođe mi da ga zaštitim.	0	1	2	3	4
17. Ponekad me riječi neke pjesme mogu duboko dirnuti.	0	1	2	3	4
18. Užasno se osjećam ako nekom moram priopćiti loše vijesti.	0	1	2	3	4
19. Za mene se može reći da sam osoba "meko srca".	0	1	2	3	4

Pred tobom se nalaze tvrdnje koje se odnose na podršku koju imaš u svojoj okolini. Molim te da pažljivo pročitaš tvrdnje i zaokružiš broj koji označava u kojoj se mjeri slažeš s pojedinom tvrdnjom. Značenje brojeva je sljedeće:

- 1 – Uopće se ne slažem
- 2 – Većinom se ne slažem
- 3 – Donekle se ne slažem
- 4 – Niti se slažem, niti se ne slažem
- 5 – Donekle se slažem
- 6 – Većinom se slažem
- 7 – U potpunosti se slažem

1. Imam posebnu osobu (npr. dečka/curu, vrlo bliskog prijatelja/prijateljicu ili člana obitelji) koja je tu kada mi je potrebno.	1	2	3	4	5	6	7
2. Imam posebnu osobu (npr. dečka/curu, vrlo bliskog prijatelja/prijateljicu ili člana obitelji) s kojom mogu dijeliti sreću i tugu.	1	2	3	4	5	6	7
3. Moja mi obitelj zaista nastoji pomoći.	1	2	3	4	5	6	7
4. Od svoje obitelji dobivam emocionalnu pomoć i podršku koja mi treba.	1	2	3	4	5	6	7
5. Imam posebnu osobu (npr. dečka/curu, vrlo bliskog prijatelja/prijateljicu ili člana obitelji) koja mi je veliki izvor utjehe.	1	2	3	4	5	6	7
6. Moji mi prijatelji zaista nastoje pomoći.	1	2	3	4	5	6	7
7. Kada nešto pođe po zlu, mogu računati na svoje prijatelje.	1	2	3	4	5	6	7
8. S članovima moje obitelji mogu razgovarati o svojim problemima.	1	2	3	4	5	6	7
9. Imam prijatelje s kojima mogu dijeliti svoju sreću i tugu.	1	2	3	4	5	6	7
10. Imam posebnu osobu (npr. dečka/curu, vrlo bliskog prijatelja/prijateljicu ili člana obitelji) kojoj je stalo do mojih osjećaja.	1	2	3	4	5	6	7
11. Moja obitelj mi je voljna pomoći u donošenju odluka.	1	2	3	4	5	6	7
12. S mojim prijateljima mogu razgovarati o svojim problemima.	1	2	3	4	5	6	7

Slijede neka pitanja o tvojim iskustvima s romantičnim vezama.

1. Jesi li ikada bio/la u vezi / hodao/la s nekim?
 - a) Ne
 - b) Da

2. Jesi li trenutno u vezi / hodaš s nekim?
 - a) Ne – ako si zaokružio/la „Ne“ preskoči sljedeća 3 pitanja
 - b) Da

3. Koliko dugo ta veza traje? _____

4. Kojeg je spola osoba s kojom si u vezi?
 - a) Muškog
 - b) Ženskog

5. Koliko ta osoba ima godina? _____

Slijede neka pitanja koja se odnose na nasilje u vezi. Pritom se pitanja mogu, ali i ne moraju odnositi na nešto što si ti doživio/doživjela. Zanima nas što ti misliš da bi učinio/la u takvoj situaciji.

Što bi učinio/la kada bi tvoj dečko/tvoja djevojka bio/la nasilan/na prema tebi? Označi jednim od brojeva **koliko je vjerojatno da bi učinio/la nešto od dolje navedenoga:**

- 1 – Sigurno ne bih
- 2 – Vjerojatno ne bih
- 3 – Ne mogu se odlučiti
- 4 – Vjerojatno bih
- 5 – Sigurno bih

1. Rekao/la bih to svojem prijatelju/prijateljici.	1	2	3	4	5
2. Povjerio/la bih se bratu/sestri ili mladom rođaku/mladoj rođakinji.	1	2	3	4	5
3. Tražio/la bih savjet i zaštitu od roditelja.	1	2	3	4	5
4. Razgovarao/la bih sa školskim psihologom/pedagogom.	1	2	3	4	5
5. Razgovarao/la bih s nastavnikom/razrednikom.	1	2	3	4	5
6. Razgovarao/la bih s obiteljskim liječnikom.	1	2	3	4	5
7. Nazvao/la bih telefonom neku od udruga za pomoć mladima.	1	2	3	4	5
8. Nazvao/la bih policiju.	1	2	3	4	5

Što bi učinio/la kada bi saznao/la da je tvoj/a prijatelj/prijateljica u nasilnoj vezi? Označi jednim od brojeva **koliko je vjerojatno da bi učinio/la nešto od dolje navedenoga**:

- 1 – Sigurno ne bih
- 2 – Vjerojatno ne bih
- 3 – Ne mogu se odlučiti
- 4 – Vjerojatno bih
- 5 – Sigurno bih

1. Upozorio/la bih ga/ju da je u nasilnoj vezi.	1	2	3	4	5
2. Saslušao/la bih ga/ju i tješio/la.	1	2	3	4	5
3. Savjetovao/la bih mu/joj da se obrati starijoj osobi/stručnjaku (roditeljima, školskom psihologu/pedagogu, nastavniku, udrugama za pomoć mladima).	1	2	3	4	5
4. Sam/a bih se angažirao/la oko traženja pomoći za prijatelja/prijateljicu (obratio/la bih se svojim roditeljima, školskom psihologu/pedagogu, nastavniku, udrugama za pomoć mladima).	1	2	3	4	5
5. Objasnio/la bih mu/joj kako da uspostavi granice u vezi da bi se zaštitio/la.	1	2	3	4	5

HVALA TI NA TVOJOJ POMOĆI!